

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ 9

Δικαιοπραξία: Δήλωση βουλήσεως που επιφέρει ηθελημένα έννομα αποτελέσματα (νομική πράξη), από πρόσωπο που έχει δικαιοπρακτική ικανότητα.

Οιονεί δικαιοπραξία: Δήλωση βουλήσεως που εξωτερικεύεται και παράγει έννομα αποτελέσματα, όμως χωρίς να είναι αυτή η πρόθεση του δηλούντος. Όπως και η δικαιοπραξία, πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο και τα χρηστά ήθη.

Υλική πράξη: Μεταβολή στον εξωτερικό κόσμο που επιφέρει έννομες συνέπειες, χωρίς να περιλαμβάνει κάποια δήλωση βουλήσεως.

Δικαιοπρακτική παράλειψη: Η σιωπή ενός υποκειμένου δικαίου, ήτοι η παράλειψή του να προβεί σε δήλωση βούλησης, εξομοιώνεται με δήλωση βούλησης.

Ουσιώδη στοιχεία της δικαιοπραξίας: Προϋποθέσεις που αν δεν πληρούνται η δικαιοπραξία δεν υφίσταται, όπως δικαιοπρακτική ικανότητα, νόμιμος τύπος, συμφωνία με το νόμο και τα χρηστά ήθη.

Επουσιώδη στοιχεία της δικαιοπραξίας: Στοιχεία της δικαιοπραξίας που δεν είναι αναγκαία για την ύπαρξη δικαιοπραξίας, αλλά είναι σημαντικά για την εκπλήρωσή της.

Δήλωση βούλησης: Η δήλωση που σκοπό έχει την εκούσια παραγωγή εννόμων συνεπειών. Μπορεί να είναι ρητή (σαφής και φανερή) ή σιωπηρή (συνάγεται έμμεσα από τη συμπεριφορά του αιτούντος), καθώς και απευθυντέα (αποκτά νομικά ισχύ από τη στιγμή που θα περιέλθει στο πρόσωπο που απευθύνεται) ή μη απευθυντέα (αποκτά νομικά ισχύ και μόνο με τη συντέλεσή της, χωρίς να απαιτείται περιέλευση).

Αιτία: Έμμεσος νομικός σκοπός. Σε αιτιώδεις δικαιοπραξίες η έλλειψη αιτίας αποτελεί αιτία ακυρότητας. Σε αναιτιώδεις δικαιοπραξίες η έλλειψη αιτίας δεν επιδρά στο κύρος τους.

Τύπος δικαιοπραξίας: Το μέσο ή η διαδικασία που απαιτείται να τηρείται για την εξωτερίκευση της δηλώσεως βουλήσεως. Μπορεί να απαιτείται από το νόμο (158 ΑΚ) ή από τη βούληση των μερών (159 ΑΚ). Αν ο νόμος ή τα μέρη της δικαιοπραξίας δεν έχουν καθορίσει τύπο, δεν απαιτείται η τήρηση τύπου (αρχή του ατύπου των δικαιοπραξιών).

Συστατικός χαρακτηρίζεται ο τύπος όταν η μη τήρησή του επάγεται την ακυρότητα της δικαιοπραξίας. Όταν επιβάλλεται από το νόμο, η έλλειψή του μπορεί να αναπληρωθεί μόνο αν

ο νόμος το επιτρέπει. Όταν επιβάλλεται από τα μέρη, μπορεί να αναπληρωθεί αν τα μέρη συμφωνούν.

Αποδεικτικός χαρακτηρίζεται ο τύπος όταν απαιτείται για την απόδειξη της ύπαρξης και του περιεχομένου της δικαιοπραξίας, οπότε η μη τήρησή του δεν επάγεται την ακυρότητα, αλλά την αδυναμία απόδειξής της.

Ενδεικτικά, ως τύπος της δικαιοπραξίας μπορεί να ορίζεται το ιδιωτικό έγγραφο, το συμβολαιογραφικό έγγραφο, η δήλωση ενώπιον αρχής, η παρουσία μαρτύρων κα.

Τροποποίηση της δικαιοπραξίας: Αντικατάσταση ή συμπλήρωση ουσιωδών όρων της δικαιοπραξίας. Ο τύπος που ο νόμος ορίζει για τη δικαιοπραξία απαιτείται και για τις τροποποιήσεις της (ΑΚ 164). Ισχύει και για τον τύπο που ορίζεται σύμφωνα με το νόμο από τα μέρη.

Κατάργηση της δικαιοπραξίας: Απάλειψη της δικαιοπραξίας από την έννομη τάξη. Επί της αρχής είναι άτυπη, ακόμα κι αν ο νόμος απαιτεί τύπο. Εφόσον η κατάργηση της δικαιοπραξίας είναι εις βάρος κάποιου από τα εμπλεκόμενα μέρη, απαιτείται η τήρηση του τύπου.

Μονομερείς δικαιοπραξίες: Περιέχουν μόνο μία δήλωση βουλήσεως, από ένα μέρος.

Πολυμερείς δικαιοπραξίες: Περιέχουν πολλές δηλώσεις βουλήσεως, από περισσότερα μέρη.

Απευθυντές δικαιοπραξίες: Μονομερείς δικαιοπραξίες στις οποίες η δήλωση της βούλησης έχει νομική ενέργεια μόνο αφότου περιέλθει στο πρόσωπο στο οποίο απαιτείται να απευθυνθεί (ΑΚ 167). Αρκεί η περιέλευσή της, δεν απαιτείται και να λάβει γνώση.

Μη απευθυντές δικαιοπραξίες: Μονομερείς δικαιοπραξίες που παράγουν έννομα αποτελέσματα με τη συντέλεση της δήλωσης βούλησης, χωρίς να απαιτείται περιέλευσή της στο πρόσωπο προς το οποίο απευθύνεται.

Συμβάσεις: Πολυμερείς δικαιοπραξίες στις οποίες τα μέρη επιδιώκουν το ίδιο αποτέλεσμα, αλλά έχουν αντίθετα συμφέροντα, και συνεπώς προβαίνουν σε αντίθετες δηλώσεις βουλήσεως.

Συνδικαιοπραξίες: Πολυμερείς δικαιοπραξίες στις οποίες τα μέρη επιδιώκουν το ίδιο έννομο αποτέλεσμα, και αποτελούνται από περισσότερες αυτοτελείς δηλώσεις βουλήσεως με όμοιο περιεχόμενο. Προκειμένου να έχει ισχύ, απαιτείται να πραγματοποιηθεί και η τελευταία δήλωση βούλησης.

Συλλογικές πράξεις: Αποτελούνται από περισσότερες δηλώσεις βουλήσεως, που αποσκοπούν στην παραγωγή μιας ενιαίας δήλωσης βούλησης, που δεσμεύει όλους δήλωσαν αντίθετα. Για παράδειγμα, η απόφαση των μελών της διοίκησης του σωματείου.

Δικαιοπραξίες εν ζωή: Παράγουν έννομα αποτελέσματα ενόσω το υποκείμενό τους ζει.

Δικαιοπραξίες αιτία θανάτου: Ρυθμίζονται έννομες σχέσεις και επιφέρουν έννομα αποτελέσματα μόνο μετά το θάνατο του υποκειμένου τους.

Δικαιοπραξίες υπέρ του επιζώντος: Έχουν έννομη ισχύ μόνο αν το πρόσωπο το οποίο αφορούν επιβιώσει.

Ενοχικές δικαιοπραξίες: Δικαιοπραξίες που αφορούν ενοχικά δικαιώματα, οπότε αναλαμβάνονται οι αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Εμπράγματα δικαιοπραξίες: Δικαιοπραξίες που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα, και δη τη σύσταση, αλλοίωση, μεταβίβαση και κατάργηση αυτών. Συνήθως βασίζονται σε αντίστοιχες ενοχικές δικαιοπραξίες.

Υποσχετικές δικαιοπραξίες: Αναλαμβάνεται η υποχρέωση για την εκπλήρωση μιας παροχής. Επειδή δεν έχει ως αποτέλεσμα κάποια περιουσιακή μεταβολή, η υποχρέωση μπορεί να αφορά και παροχές που δεν ανήκουν στον οφειλέτη (έλλειψη εξουσίας διαθέσεως). Η περιουσιακή μεταβολή επέρχεται με την εκποιητική δικαιοπραξία που ακολουθεί.

Εκποιητικές δικαιοπραξίες: Επέρχεται διάθεση του δικαιώματος, δηλαδή κάποια μεταβολή συνισταμένη σε σύσταση, αλλοίωση ή κατάργηση. Αναγκαία η ύπαρξη εξουσίας διαθέσεως επί του δικαιώματος, άλλως η δικαιοπραξία δε συντελείται. Συνήθως βασίζεται σε μια υποσχετική δικαιοπραξία που έχει προηγηθεί.

Αμφοτεροβαρείς: Υποσχετικές πολυμερείς δικαιοπραξίες στις οποίες κάθε μέρος είναι ταυτόχρονα οφειλέτης και δανειστής.

Ετεροβαρείς: Υποσχετικές πολυμερείς δικαιοπραξίες στις οποίες κάθε μέρος είναι είτε οφειλέτης είτε δανειστής.

Αιτιώδεις: Οι δικαιοπραξίες που η ισχύς τους εξαρτάται από την ισχύ της νόμιμης αιτίας τους, που συνήθως αποτελεί μια άλλη δικαιοπραξία. Η εκποιητική δικαιοπραξία έχει ως αιτία μια υποσχετική, η εμπράγματα έχει ως αιτία μια ενοχική ή κληρονομική κοκ.

Αναιτιώδεις: Η ισχύς τους δεν εξαρτάται από την ισχύ της νόμιμης αιτίας τους.

Επαχθείς: Υποσχετικές δικαιοπραξίες που γίνονται έναντι ανταλλάγματος.

Χαριστικές: Γίνονται χωρίς αντάλλαγμα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Χαρακτηρίστε τις δικαιοπραξίες που περιγράφονται στις διατάξεις:

A. 513 ΑΚ

B. 1033 ΑΚ

Γ. 498 ΑΚ

Δ. 109 ΑΚ

E. 574 ΑΚ

ΣΤ. 455 ΑΚ

Z. 806 ΑΚ

H. 873 ΑΚ

Θ. 1121 ΑΚ

I. 1211 ΑΚ

2. Ο Α επισκέπτεται ένα σούπερ μάρκετ, περιηγείται στα ράφια, βλέπει δέκα προϊόντα που του αρέσουν, τα συλλέγει στο καλάθι του, συναντά ένα φίλο του από τον οποίο ζητά να του δώσει 30 ευρώ για να του τα επιστρέψει μόλις βγουν έξω και πάει σε ΑΤΜ, πηγαίνει στο ταμείο, πληρώνει, παίρνει τα ρέστα και τα προϊόντα και αποχωρεί από το κατάστημα.

Πόσες δικαιοπραξίες διακρίνετε, και τι είδους;